

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ СЕНТА ЗА ПЕРИОД ОД 2017. ДО 2025. ГОДИНЕ

УВОД

Влада Републике Србије је на седници одржаној 3. марта 2016. године усвојила Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године (“Службени гласник РС”, бр. 26/2016).

Овај документ је настао из потребе да се на један системски и свеобухватан начин питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња унапреде, како на националном, тако и на локалном нивоу, уз коришћење искустава у спровођењу претходне Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији (2009-2015) и полазних основа за израду нове стратегије.

Према Попису становништва из 2011, у Србији живи око 148.000 Рома а на територији општине Сента њих 595. Роми су једна од најугроженијих друштвених група, те је циљ Владе Србије да, кроз удружени напор целог друштва, унапреди њихов положај како би се смањиле неједнакости које постоје између Рома и Ромкиња и остатка становништва.

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији (2016-2025) је стратешки документ који ће за период од девет година интензивирати рад институција на националном и локалном нивоу за питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња и сузбијање њихове дискриминације, односно за стварање услова за пун приступ остваривању људских права особа ромске националности. Документ покрива пет приоритетних области: образовање, становање, запошљавање, здравље и социјалну заштиту.

Србија се на путу европске интеграције придружила земљама чланицама када је реч о социјалном укључивању Рома и Ромкиња, будући да је као основу за израду овог документа користила Оквир за националне стратегије за интеграцију Рома који је Европска комисија, заједно са Европским парламентом прописала за своје земље чланице, што осигурава наставак сарадње и наставак подршке ЕУ Србији за унапређење положаја Рома и Ромкиња.

Оперативни закључци са трећег по реду Семинара о социјалном укључивању Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2015. до 2017. године, које је Република Србија припремила заједно са Европском комисијом, постали су саставни део овог документа, а Нацрт стратегије усклађен је са Акционим планом за преговарачко поглавље 23 – Правосуђе и основна права, у процесу приступних преговора Републике Србије са Европском унијом.

Према Стратегији Владе **социјално укључивање Рома и Ромкиња се остварује у локалној заједници**. Локалне самоуправе располажу механизмима на основу којих могу да управљају и спроводе инклузивне јавне политике, а осим тога Закон о локалној самоуправи их обавезује да се старају о остваривању људских и мањинских права. Због тога су стратешке мере усмерене ка појединцу и његовом ужем и ширем окружењу. Овакво усмерење стратешких мера омогућава праћење остваривања права Рома и Ромкиња и напредак у вези са применом инклузивних политика најпре у локалној заједници, а потом и широј заједници. На основу непосредних података и информација, локалне самоуправе могу да унапреде инструменте и механизме помоћу којих је могуће елиминисати узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва Рома и Ромкиња. С тим циљем Влада путем Стратегије зацртава потребу да локалне самоуправе припремају и усвајају локалне акционе планове, усклађене са реалним општим и локалним економским и социјалним развојем, да се обучавају стручни тимови у локалној самоуправи који би били способни да припреме, спроводе и управљају локалном стратегијом социјалног укључивања Рома и Ромкиња и да локалне самоуправе обезбеде средства у локалним буџетима за спровођење социјалног укључивања Рома и Ромкиња и осигурају доследно утврђивање одговорности за спровођење дефинисаних мера.

Са циљем унапређења положаја Рома у општини Сента, а у складу са препорукама Владе Републике Србије датим у Стратегији, Скупштина општине Сента на својој седници одржаној 20. априла 2017. године донела је Одлуку о приступању изради Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Сента за период од 2017. до 2025. године и именовала је Комисију за израду Локалног акционог плана у саставу:

- 1) Ерика Репаш из Сенте – за председника;
- 2) Марија Пастор из Сенте – за члана;
- 3) Валерија Туза из Сенте – за члана;
- 4) Ливиа Копас Месарош из Сенте – за члан;
- 5) Нандор Борош Ђеви из Сенте – за члана;
- 6) Љубица Николић Верикиос из Сенте - представник Центра за социјали рад Сента - за члана;
- 7) Илдико Копас из Сенте - представник Дечјег вртића “Снежана-Nóféherke Сента” - за члана;
- 8) Жужана Урбан - представник Основне школе „Стеван Сремац“ Сента – за члана,
- 9) Ђула Коломпар из Богараша, ул. Маршала Тита бр. 13. - представник ромске националне заједнице- за члана;
- 10) Лаура Рошташ из Торњоша -представник ромске националне заједнице- за члана;
- 11) Моника Фодор из Сенте - представник ромске националне заједнице- за члана.

Акциони план за унапређење положаја Рома општине Сента је документ који целовито разматра проблематику Рома и садржи скуп мера и активности разноврсних носилаца као што су доносиоци политичких одлука, институције, органи, удружења грађана и невладине организације у циљу побољшања положаја живота Рома. У интересу је и локалне заједнице да сви носиоци активности дају пун допринос побољшању друштвеног положаја Рома и њиховом ширем укључивања у све друштене токове.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ СЕНТА ЗА ПЕРИОД ОД 2016. ДО 2025. ГОДИНЕ (у даљем тексту ЛАП)

Специфични циљеви које ЛАП поставља наслањају се на стратешке документе земље и то:

- **Устав Републике Србије** - Уставом је Република Србија дефинисана као држава чије су основне вредности социјална правда, грађанска демократија, људска и мањинска права,
- **Стратегије:**

Стратегија развоја образовања у Србији до 2020 „Службени гласник РС”, број 107/12,

Национална стратегија запошљавања за период 2011–2020. године „Службени гласник РС”, број 37/11

Стратегија јавног здравља „Службени гласник РС”, број 22/09

Национална стратегија социјалног становања „Службени гласник РС”, број 13/12

Стратегија превенције и заштите од дискриминације „Службени гласник РС”, број 60/13.

Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године „Службени гласник РС”, број 04/16.

- **Закони**

Закон о заштити права и слобода националних мањина „Службени лист СРЈ”, број 11/02, „Сл. лист СЦГ”, број 1/03 - Уставна повеља и „Службени гласник РС”, бр. 72/09 - др. закон и 97/13 - УС).

Закон о забрани дискриминације „Службени гласник РС”, број 22/09

Закон о социјалној заштити „Службени гласник РС”, број 24/11.

Закон о финансијској подршци породици са децом, „Службени гласник РС”, бр. 16/02, 115/05 и 107/09

Закон о основама система образовања и васпитања „Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13

Закон о предшколском образовању и васпитању, „Службени гласник РС”, број 18/10

Закон о основном образовању и васпитању, „Службени гласник РС”, број 55/13

Законом о здравственој заштити „Службени гласник РС”, бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13 – др. закон и 93/14 и

други релевантни закони.

- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године (“Службени гласник РС”, бр. 26/2016) коју је Влада Републике Србије уз пуно уважавање међународних правних аката Уједињених нација и Европске уније у области заштите људских права усвојила, на основу начелима из Оквир –а ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња до 2020. године, из маја 2011. године.

II Општи подаци општине Сента

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ:

Општина Сента налази се у Србији, у северном делу Аутономне Покрајине Војводине, 42 км јужно од српско-мађарске границе, на десној обали реке Тисе. Најсевернија тачка општине се налази на 45 о 47’ северне ширине. Граница града се налази између 19 о 50’ и 20 о 08’ источне дужине.

ТЕРИТОРИЈА:

Површина територије општине Сента износи 293 км². У правцу север-југ највише је широка 13 км, а у правцу исток-запад највећа дужина је 28,5 км.

Општини Сента административно припадају још четири насеља сеоског типа: Горњи Брег, Богараш, Торњош и Кеви. Ванградске територије и територије насеља су подељене на реоне: Сента има 8 реона, Горњи Брег 6, Богараш 4, Торњош 6 и Кеви 6 реона.

СТАНОВНИШТВО:

Према резултатима пописа становништва из 2011. године у општини Сента има 23.316 становника (Горњи Брег 1.726, Богараш 568, Торњош 1.592 и Кеви 726 становника), од тога у граду - насељеном месту Сента живи 18.704 становника.

У општини Сента, 79,09% становника чине Мађари (18.441 становника), 10,86% Срби (2.533 становника), **2,55% Роми (595 становника)**, док су 7,50% остале националности.

Становништво Сенте чини 51,50% (12.010 становника), жена и 48,50% мушкараца (11.306 становника).

Укупно је пописано 9.383 (већином старачких и самачких) домаћинстава, што је 2,48 чланова у просеку.

Број становника општине је по последњем попису становништва из 2011. године мањи у односу на ранији попис из 2002. године, за 2.252 становника.

Демографска кретања становништва карактерише опадање броја становника, тј. ове цифре имају тренд кретања на ниже пошто је миграција становништва, и то средње и млађе генерације, велика.

Природни прираштај је негативан и у комбинацији је са одсељавањем становништва утиче на де популацију. Све је мањи удео фертилног становништва у укупном броју што утиче на то да је репродукција становништва мала.

У општини је у прошлој години рођено 193 деце (од тога 71 ван брака), а умрло је 301 лица. Број склопљених бракова је 98, а број развода је 235.

Старосна структура општине Сента је следећа: деца 20,03 % (4.671), омладина 9,13 % (2.129), одрасли 51,75 % (12.069), стари 19,07 % (4.447).

Два основна елемента структуре становништва према образовању су писменост и школска спрема (школованост) становништва. На територији општине Сента изнад 10. године живота има 291 неписмених људи, што чини 1,24% становништва. Од становништва старијег од 15 година живота, без икакве школске спреме су 332 лица, са непотпуним основним образовањем су 2.791 лица, 4.863 лица имају основно, 9.317 средње, 1.168 више, 1.491 високо образовање и непознатог образовања су 79 лица.

ПОКАЗАТЕЉИ ДРУШТВЕНО – ЕКОНОМСКЕ СТРУКТУРЕ ОПШТИНЕ:

У општини Сента укупан број потенцијално радно способних лица (полазећи од година старости) је 15.594 људи, од тога 7.832 мушкараца и 7.762 жена. Број пензионера у општини Сента у 2016. години је 5.086 од тога броја је

1.278 породичних пензионера, 786 инвалидских и 3825 старосних пензионера.

Укупан број запослених лица у општини Сента је 5.399, од тога 2.544 жена и 2.855 мушкараца (податак из 2013 године).

Просечна зарада без пореза и доприноса по запосленом у општини Сента у 2016. години износила је 41.878,00 динара, што је испод републичког просека (од 44.432,00 динара).

Укупан број незапослених лица у општини Сента је 1.240, од тога 566 жена и 674 мушкараца.

Општина Сента спада у средње развијене општине са индустријским предузећима претежно оријентисаним на прераду пољопривредних производа. У најзначајнијим предузећима процес приватизације друштвеног капитала углавном је завршен. Велики број породица живи из пољопривреде.

Напомена: у приказу података у погледу становништва и друштвено економских показатеља општине коришћени су коначни резултати пописа становништва из 2011. године и подаци на крају 2016. године добијени од надлежних органа (државних органа, органа локалне самоуправе, установа и других организација).

III Области које обухватају унапређење положаја Рома

1. ОБРАЗОВАЊЕ

У општини Сента 2007. године донет је Акциони план за унапређење образовног статуса Рома у општини Сента за период 2008. до 2010. године („Службени лист општине Сента“, бр. 3/2007), а 2011. године овај акциони план је продужен, па је донет Акциони план за унапређење образовног статуса Рома у општини Сента за период од 2012. до 2016. године („Службени лист општине Сента“, бр. 15/2011), затим донет је Акциони план за унапређење образовног статуса Рома у општини Сента за период од 2017. до 2021. године („Службени лист општине Сента“, бр. 29/2016.).

Не постоје званични подаци о образовном статусу одраслих Рома на територији општине Сента. Незваничне процене су да је преко 90% Ромске деце укључено у систем предшколског и основно школског образовања и да око 90% њих завршава основну школу. Од тог процента средњу школу уписује, исту завршава и стиче образовање III и IV степена незнатан број.

Васпитно образовне установе на територији општине Сента

У Дечјем вртићу "Снежана" рад се одвија у једанаест објеката; девет објеката су у власништву установе - седам у Сенти, један у Горњем Брегу, један у

Торњошу, а одељења у Богарашу и Кивију смештај су нашле у зградама Основне школе "Стеван Сремац".

Основна школа „Стеван Сремац“

Своју регистровану делатност Основна школа „Стеван Сремац“ обавља у следећим радним јединицама: **11. Новембар** у Сенти, **Спомен школа** у Сенти, **Турзо Лајош** у Сенти, **Чоконаи Витез Михаљ** у Горњем Брегу, **Темеркењ Иштван** у Торњошу.

Средње школе у Сенти: **Сенћанска гимназија**, **Гимназија са домом ученика за талентоване ученике „Бољаи“**, **Економско-трговинска школа**, **Средња меди-цинска школа**.

Проблеми и препреке у образовању Рома

Проблем који у значајној мери опредељује напредовање ромске деце у школи односи се на предшколски развој ромске деце. Низак материјални, социјални и образовни статус родитеља утиче неповољно на рану когнитивну стимулацију, те ромска деца већ на касном предшколском узрасту почињу да заостају за општом популацијом, имају оскудан фонд општих знања што у значајној мери неповољно утиче на њихов напредак у школи и доводи до заостајања или стагнирања. Најзначајнији разлози одустајања од школовања су неуспешност у школовању, односно вишеструка понављања разреда која доводе до престарелости и престанка обавезе похађања основне школе, немотивисаност, негативан став према образовању и изостајање подршке породице услед лоше материјалне ситуације.

Такође, један део младих одустаје од школовања услед заснивања ванбрачних, ређе брачних заједница. Ромске девојчице значајно чешће напуштају школу због заснивања ванбрачне и брачне заједнице. Сиромаштво, необразованост родитеља, недостатак подршке од стране родитеља, неразвијене хигијенске навике, неинформисаност, али и предрасуде према Ромима, препознали су представници институција.

ПРЕПОРУКА

Формулисање дугорочаног циља: Укључивање Рома у образовни систем и обезбеђење континуитета у образовању ,крз следећих активности :

- **Потпун обухват деце ромске националности у образовни систем у Општини Сента .**
- **Материјална и финансијска подршка ученицима ромске националности у Општини Сента.**
- **Минимизирање осипања ромске деце из образовног систем**
- **Једнак квалитет образовања и смањење предрасуда/ укидање дискриминације према ромској деци**

- **Неговање културног идентитета ромске заједнице уз изградњу интеркултуралне друштвене заједнице**

2. СТАНОВАЊЕ

Ромска популација је углавном настањена на периферији насељеног места Сенте, у Торњошу и у Богарашу. То су просторне (приградске и сеоске) целине претежно настањене припадницима ромске националне мањине. Објекти за становање Рома су углавном направљени од слабих материјала и материјала неповољних за изградњу и карактерише их непостојање унутрашњих инсталација, тоалета и купатила, недовољан број соба и пренасељеност стамбеног простора. Објекти су већином нелегално изграђени на урбанистичко нерегулисаним парцелама и недефинисаним имовинско правним односима. Поред осталих проблема регулисања питања становања Рома на овим просторима и лош грађевински квалитет стамбених објеката што представља велику препреку у процесу њихове легализације.

Вишегенерацијско сиромаштво, веома ниски приходи и слаба запосленост додатна су препрека Ромима и Ромкињама да самостално раде на унапређењу услова у којима станују, док су трошкови становања (укључујући и трошкове у становама за социјално становање) често толико високи да угрожавају задовољење осталих животних потреба или доводе до високих дуговања за струју, комуналије, грејање и сл.

ПРЕПОРУКА

Стога ЛАП-ом треба **дефинисати** ,као дугорочни циљ **изналажење** решења за унапредређење услове становања Рома и Ромкиња у општини Сента кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивости, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, путем реализације следећих опретивних циљева:

- **Обезбедити програмске и информационе предуслове за унапређење услова становања Рома и Ромкиња**
- **Стварати просторно-планске предуслове за унапређење становања у одрживим ромским насељима**
- **Решавати имовинско-правног статуса парцела и објеката у одрживим ромским насељима са коначним циљем легализације и унапређења стамбених објеката у овим насељима**
- **Унапредити комуналну инфраструктуру ромских насеља**
- **Унапредити стандарде становања**
- **Спроводити програме изградње станова за социјално становање**
- **Подизати културни стандард ромског становништва, економско оснаживање и очување етнокултурног идентитета, а ради стварања**

предуслова за формирање животних навика за коришћење стамбених капацитета

3. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Према подацима Националне службе за запошљавање у јуну 2017. године у општини Сента 228 Рома се води на евиденцији незапослених од којих 127 жена и 107 мишкараца. Од 228 лица 225 су неквалификована лица.

Највећи део радно способних а незапослених грађана ромске националности ради на сезонским пословима у пољопривреди, као помоћни радници у грађевинарству и на сакупљању секундарних сировина, ван институционалног оквира тржиште рада, а није им познат ни тачан број.

Без поузданих података о броју радно способних припадника ромске националне мањине који су изван формалног тржишта рада, није могуће са приступити анализи разлога стопе економске активности. С тим у вези, у наредном периоду је неопходно системски приступити процесу идентификације и анализе, као полазне основе за креирање и спровођење мера и активности које ће утицати на њихово укључивање у редове радно активног становништва.

Када је у питању област запошљавања Рома, приоритете треба усмерити на четири области:

- запошљавање Рома и успостављање одрживог и стабилног тренда раста запослености ромске популације,
- подршку послодавцима који запошљавају Роме,
- програме развоја предузећа и задруга за Роме;
- обуке, преквалификације, доквалификације и функционално образовање незапослених Рома

ПРЕПОРУКЕ за унапређивање положаја Рома у области запошљавања могу се сврстати у четири области:

- побољшање услова за запошљавање Рома у виду додатних обука, преквалификације и доквалификације као шанса како за побољшање услова за запошљавање, тако и за развој предузетништва код Рома. Роми наводе да је поред бесплатних курсева често неопходно обезбедити и средства за путне трошкове, јер је недостатак средстава чест узрок непохађања истих, чак и када су обуке бесплатне.
- побољшање услова за развој предузетништва код Рома у смислу обезбеђивања подстицајних средства, субвенција за послодавце, посебно подстицаје

послодавцима приликом запошљавања Рома, смањити одређене доприносе и порезе које плаћају послодавци, мотивисати Роме за укључивање у програме активне политике запошљавања.

- информисање Рома - унапредити информисање Рома о радним обавезама и закона о раду.
- смањење дискриминације и предрасуда према Ромима и обезбеђење веће координације и бољи проток информација између ромске популације и доносиоца одлука.

Сами Роми и ромске невладине организације требали би да активније учествују у решавању проблема незапослености Рома.

Дугорочан циљ: Повећање запослености код Рома и Ромкиња и повећање конкурентности на тржишту рада

Специфични циљеви:

1. Унапређивање предузетништва код Рома и Ромкиња спровођењем субвенција кроз програме за самозапошљавање и ново запошљавање
2. Подстицаји и подршка послодавцима за отварање и опремање радних места намењених запошљавању Рома и Ромкиња Организовање и укључивање незапослених Рома и Ромкиња у програме јавних радова
3. Повећање запошљивости Рома и Ромкиња
4. Организовање и укључивање незапослених Рома и Ромкиња у програме јавних радова

4. ЗДРАВЉЕ

Према већини показатеља Роми су здравствено најугроженија друштвена група. Упркос високом наталитету, њихов просечан животни век је знатно нижи од животног века укупног становништва Србије.

Социо-економски услови и маргинализованост ромске заједнице имају негативан утицај на здравље и информисаност о здрављу Рома. Недовољна информисаност се огледа у погледу питања као што је на прим. здравље репродуктивних органа . Рана трудноћа код младих Ромкиња чини ову групацију здравствено најугроженијом. Међу ромском популацијом доминирају исте болести као и код остале популације: кардио-васкуларна обољења, дијабетес, канцер и астма. Бројна истраживања показују да велики број Рома у Србији нема здравствено осигурање. Тешки животни услови резултирају високим стопама смртности деце.

У општини Сента здравствене установе чине: Болница, Дом здравља и Апотека.

Дом здравља Сента обухвата: I здравствену станицу, II здравствену станицу, Здравствену станицу Горњи Брег, Здравствену станицу Торњош, Здравствену станицу Кеви, Здравствену станицу Богараш.

Ситуација области здравља Рома у Сенти се не разликује много од ситуације у осталим деловима Републике Србије. Здравствено су најугроженији становници које живи у неусловним и нехигијенским насељима у којима постоји већи ризик од настанка и ширења заразних болести. Тешки услови живота без електричне енергије, канализационе мреже и воде, у појединим селима такође утичу на лош здравствени положај Рома. Најчешћи здравствени проблеми код Рома у општини Сента су болести деце, а код одраслих то су прехладе респираторног типа и повреде. Такође је присутна недовољна информисаност о превенцији, здрављу репродуктивних органа, нежељеној трудноћи.

ПРЕПОРУКА

Пошто општина Сента не располаже са званичним подацима-показатељима, који су меродавни за свеобухватну анализу о здравственом стању ромске популације потребно је формирати радну групу за прикупљање података о

- здравственом стању деце,
- здравственом стању жена и
- здравственом стању мушкараца, и

на основу анализе, одабрати приоритете за унапређења здравствене заштите Рома на територији општине Сента.

Дугорочни циљ : Унапређење здравственог стања припадника ромске националности у општини Сента.

Специфични циљеви за унапређење положаја Рома и Ромкиња у Општини Сента у делу здравља су:

- 1. Утврђивање здравственог стања ромске популације на територији општине Сента.**
- 2. Повећање нивоа знања и информисаности Рома и Ромкиња о значају лечења и значају превентивне контроле здравља.**
- 3. Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију на територији Општине Сента.**

5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Скупштина општине Сента, на седници одржаној, дана, 5. септембра 2011. године, на основу члана 14. став 2. и 113. Закона о социјалној заштити („Службени гласник РС“,

број 24/2011) и члана 46. тачка 9. Статута општине Сента (“Службени лист општине Сента”, број 5/2011), донела је Одлуку о оснивању Центра за социјални рад Сента.

Овом Одлуком, као оснивачким актом, утврђено је да је општина Сента оснивач Центра за социјални рад Сента, као установе социјалне заштите, ради одлучивања о остваривању права корисника-грађана општине Сента, утврђених законом и о коришћењу услуга социјалне заштите које обезбеђује Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, ради успостављања, развијања и пружања услуга социјалне заштите из надлежности локалне самоуправе, ради обављања развојних, саветодавних, истраживачких и других стручних послова у социјалној заштити и остваривања другог законом утврђеног интереса, у складу са законом и другим прописима којима се регулише област социјалне заштите, као и вршења других послова утврђених законом и прописима донетим на основу закона.

Одлуком о социјалној заштити („Службени лист општине Сента“ , бр. 29/16), општина је утврдила јавна овлашћења Центра за социјални рад Сента.

У ЦСР је у току 2016. године евидентирано 2.228 корисника. Кретање броја корисника према узрасту (деце 807, младих 197, одраслих 965 и старих 259) што показује смањење у узрасним групама деце, одраслих и старих, а повећање у узрасним групама младих у односу на прошлу годину. Број активних корисника на крају 2016. године је 1623.

У току 2016. године у Центру за социјални рад Сента је евидентирано 301 корисника ромске националности, који су обухваћени свим облицима породично правне и социјалне заштите, с тим да њихово учешће чини скоро 2/3 од укупне ромске популације.

ОПШТИ ЦИЉ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ СЕНТА

ЛАП као званични документ општине дефинише правце деловања општине Сента у области унапређења процеса образовања, запошљавања, становања и здравља Рома, конкретне мере и активности којима би се побољшао садашњи неповољан положај у ове четири области, као и јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање постављених циљева.

Израдом акционог плана стварају се могућности за унапређење положаја Рома, у складу са идентификованим потребама корисника, на основу доброг познавања и дефинисања приоритетних потреба. С обзиром на ограничена буџетска средства којима општина располаже, потребно је јасно и прецизно утврдити приоритете деловања и усмерити активности ка дефинисаним мерама.

Акциони план је направљен према досадашњим искуствима, актуелним подацима и приоритетима, који су тренутно дефинисани, али у његовој реализацији могуће је мењати поједине сегменте и прилагођавати их потребама грађана, јер акциони план представља развојни документ и сходно томе могуће га је допуњавати и ревидирати током имплементације.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

РЕСУРСИ - БУЏЕТ

Детаљан годишњи буџет за сваку годину примене Локалног плана биће урађен на основу разрађених годишњих планова за те године.

Средства за реализацију овог Локалног плана обезбеђиваће се из различитих извора: делом из буџета локалне самоуправе, делом из донаторских буџета, односно помоћу пројеката који ће се развити на основу овог Локалног плана, као и из других доступних извора.

Општина Сента поседује одређен број стручних кадрова који су својим знањем и стеченим искуством дали значајан допринос у самој изради ЛАП-а, а наравно да ће активно учествовати и у имплементацији истог.

Општина Сента ће такође својим материјалним ресурсима обезбедити да се имплементација овог документа остварује у складу са планираним активностима, и предвиђеном временском динамиком.

МЕХАНИЗМИ ЗА ПРИМЕНУ, ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ ЛАП-а

Механизми за примену Локалних акционих планова за унапређивање образовања, запошљавања, здравља, становања и социјалног положаја Рома у општини Сента представљају локалне структуре, сет механизма и процедура уз које ће се осигурати успешно спровођење ЛАП-а.

Структуру за управљање процесом и спровођењем имплементације Локалних акционих планова за унапређивање образовања, запошљавања, здравља и становања Рома у општини Сента представљају следећи органи и тела:

1. Скупштина општине,
2. Општинско веће и Председник општине,
3. Радна група за имплементацију ЛАП-а.

Скупштина општине Сента усваја – доноси Локалне акционе планове за унапређење образовања, запошљавања, становања и здравља Рома у општини Сента и обезбеђује сразмерна буџетска средства за њихову реализацију. одређује састав и именује радну групу за имплементацију ЛАП-а као тело које сачињавају представници свих сектора и релевантних институција и организација заинтересованих за развој и унапређења образовања, запошљавања, здравља, становања и социјалног положаја Рома,

Општинско Веће најмање једном годишње разматра извештај о имплементацији ЛАП-а, постигнутим резултатима и приоритетним пројектима, те доставља евентуалне измене Локалних акционих планова Скупштини на усвајање.

Председник општине Сента именује радне групе за извршавање одређених задатака из ЛАП-а на предлог Радне групе за имплементацију истог.

Радна група за имплементацију ЛАП-а испитује потребе грађана/ки, дефинише и предлаже стратешке приоритете, у сарадњи са надлежним институцијама, организацијама и општинским службама, утврђује предлоге годишњих акционих планова и износе потребних средстава за њихову реализацију. Радна група координира израду и прати имплементацију Локалног акционог плана за унапређење образовања, запошљавања, становања и здравља Рома у општини Сента и одговорна је за спровођење процеса мониторинга и евалуације. Радна група најмање једном годишње извештава Општинско Веће о имплементацији ЛАП-а и постигнутим резултатима, предлаже Већу евентуалне измене ЛАП-а и приоритетне пројекте. Радна група редовно консултује и информише јавност о процесу имплементације ЛАП-а и обезбеђује транспарентност у раду и адекватну друштвену подршку.

1. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ОБРАЗОВАЊА РОМА

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок/извори финансирања
1. Потпун обухват деце ромске националности у образовни систем у Општини Сента	1.1. Укључивање што већег броја ромске деце у систем предшколског образовања	<ul style="list-style-type: none"> - Вођење евиденције ромске деце у предшколском образовању и редовно ажурирање података - Организовање информативних састанака у ромским насељима о значају и обавези предшколског образовања 	<ul style="list-style-type: none"> - Број података унетих на годишњем нивоу - Број одржаних састанака - Број информисаних породица 	-Анкетна друпа -Педагози, -Вапитачи	Радна група за имплементацију ЈАП-а Предшколска установа	јануар –април /2018 /2019 Општина/ донатори 50.000,00
	1.2. Психо-социјална помоћ деци са сметњама у развоју ромске националности	<ul style="list-style-type: none"> - Прикупљање података о породицама које имају дете са сметњама у развоју - Организовање инклузивне радионице за децу - Организовање хуманитарне акције 	<ul style="list-style-type: none"> -Број и квалитет прикупљених података -Број организованих радионица и број укључене деце -Број и посећеност хуманитарних акција 	-Педагошки асистент - Педагози	Радна група за имплементацију ЈАП-а	април– мај /2018 /2019 Општина/ донатори 150.000,00
	1.3. Укључивање Рома у Савете родитеља у школама као и у Школске одборе основних и средњих школа како би учествовали у доношењу одлука	Избор родитеља ромске деце у Савет родитеља школе	Присуство изабраног родитеља састанцима Савета	-Савет родитеља	Радна група за имплементацију ЈАП-а	Септембар /2018 /2019

	1.4. Повећање броја ромске деце у средњим школама	Организовати радионице и састанке ради мотивисања ромске деце за похађање припремне наставе за пријемне испите и за упис у средњу школу	Број радионица и састанака	-Педагошки асистент -Стручни сарадници у школама -Ромске невладине организације	Радна група за имплементацију ЈАП-а	Јануар –јун сваке године током имплементације ЈАП-а 100.000,00
2. Материјална и финансијска подршка ученицима ромске националности у Општини Сента	2.1. Обезбедити бесплатно за сиромашну ромску децу: - уџбенике и школски прибор - материјална помоћ (опрема за физичко, одећа, обућа, екскурзије, рекреативна настава, средства за хигијену)	- Прикупљање података о потребама - Организовање хуманитарне помоћи	Обезбеђена новчана и материјална средства	-Локална самоуправа -Невладине организације -Црвени крст	- Радна група за имплементацију ЈАП-а	Континуирана подршка 2016-2020 Општина/ Донатори 200 000,00 годишње
	2.2. Описмењавање младих који су застарели за основно образовање - омогућити им ванредно завршавање основних школа - омогућити им наставак школовања (завршавања једног од стручних курсева, обука за рад)	-Прикупити податке о заинтересованим Ромима -Организовати ванредно завршавање основног образовања или стручних курсева	-Формирана база података - Број полазника	-Педагошки асистент -Канцеларија за инклузију Рома -Национална служба за запошљавање	Радна група за имплементацију ЈАП-а	Континуирано 2018-2020 Општина/ донатори 500.000,00

3. Минимизирање осипања ромске деце из образовног система

<p>3.1 Укључивање ромске деце у слободне активности школе</p>	<p>- Проценити афинитете и интересовања ромске деце и укључити их у различите секције</p>	<p>- Број укључене деце</p>	<p>- Педагошки асистенти - Педагози, васпитачи</p>	<p>- Радна група за имплементацију ЈАП-а</p>	<p>Током целе школске године, током имплементације ЈАП-а Општина/ Донатори 50.000,00</p>
<p>3.2. Примена система награђивања за постигнут успех и редовно похађање наставе</p>	<p>- Јавне похвале и награђивање деце за постигнути успех</p>	<p>- Број награђених ученика</p>	<p>- Педагошки асистенти - Педагози, васпитачи</p>		<p>Једном годишње у мају /јуну током имплементације ЈАП-а Општина/ донатори 50.000,00</p>
<p>3.3. Едукација ромских родитеља о неопходности стицања основношколског образовања њихове деце путем радионица и предавања</p>	<p>- Организовати информативне састанке за ромске родитеље</p>	<p>-Број информисаних породица -Број одржаних радионица</p>	<p>- Педагошко психолошка служба школе - Ромске невладине организације</p>	<p>- Радна група за имплементацију ЈАП-а - Координатор за ромска питања</p>	<p>Током имплементације Општина/ донатори 70.000,00</p>

4.Једнак квалитет образовања и смањење предрасуда/ укидање дискриминације према ромској деци	4.1. Обука васпитача, стручних сарадника и наставника за педагошко-корективни рад са ромском децом	- Организовати минимум 3 обуке	- Број одржаних обука	- Педагози, васпитачи	- Радна група за имплементацију ЈАП-а	током 2018. - 2020.године Општина/ донатори 240.000,00
	4.2. Информисање шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома	- Израда промотивног материјала	- Ангажовани медији - Број састанака	- Невладине организације	Радна група	Једном годишње током имплементације Општина/ донатори 30.000,00
5.Неговање културног идентитета ромске заједнице уз изградњу интеркултуралне друштвене заједнице	5.1. Неговање матерњег језика кроз креативне радионице	- Организовати минимум 3 радионице	- Број одржаних радионица	- Ромски педагошки асистент - Педагози, васпитачи	Радна група	Током имплементације Општина/ донатори 45.000,00
	5.2. Учење језика друштвене средине на креативним радионицама	- Организовање часова на недељном нивоу	- Број часова одржаних обука	- Невладине организације - Наставници - Педагошки асистент	Радна група за имплементацију ЈАП-а	Током имплементације годишње Општина/ донатори 60.000,00 дин

	5.3. Заједнички програми у области културе, спорта и образовања ромске и неромске заједнице	- Рад фолклорне секције (културно-уметничка секција)	-Број програма -Број учесника на програмима - Реаговање медија	-Педагошки асистент - Педагози, васпитачи -Невладине организације и КУД-ови	Радна група за имплементацију ЈАП-а	Два пута годишње током имплементације Општина/ донатори 100.000,00 дин
6. Смањење и заустављање дискриминације	6.1. Радионице за неромску и ромску децу на тему проблема дискриминације и њеног минимализовања	- Организовати инклузивне радионице	- Број укључене деце - Број одржаних радионица	- Педагошки ромски асистент - Педагози, васпитачи - Црвени крст	- Радна група за имплементацију ЈАП-а	Током имплементације ЈАП-а Општина/ донатори 60.000,00
	6.2.Радионице/предавања за ученике на тему проблема дискриминације са циљем њеног минимализовања, темом толеранције и права на различитост	- Организовање најмање једног предавања у школама	-Број одржаних предавања -Број присутних слушаоца	-Локална самоуправа -Школска управа -Невладине организације	- Радна група за имплементацију ЈАП-а	Током имплементације ЈАП-а Општина/ донатори 20.000,00

НАПОМЕНА: Паралелно са предвиђеним мерама потребно је и даље применити афирмативне мере , дефинисане је Акционим планом за унапређење образовног статуса Рома у општини Сента за период од 2017. до 2021. године („Службени лист општине Сента“, бр. 29/2016.).

2. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ СТАНОВАЊА РОМА

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок/ извори финансирања
1. Унапређивање услова становања Рома у Општини Сента	1.1. Санација постојећих лоших стамбених јединица до нивоа основних стамбених услова и стандарда	- Просторно уређење и израда пројектне документације и прибављање потребних одобрења и сагласности - Радови на објектима/ адаптација до нивоа основних стамбених стандарда	Планска документа за насеља са претежним становништвом Рома и употребна дозвола за све стамбене објекте.		- Надзорни орган (именована особа кога исти именује) - Локална самоуправа за праћење извођења грађевинских радова	Континуирано Општина/ донатори 10.000.000,00
	1.2. Утрђивање стамбених услова ромских породица путем извршене анкете	- Организовање ангажовања анкетара и израда анкете за примену, вршење анкетања и обрада података.	- Израђена база података о стамбеним условима припадника ромске националности у општини - Извршено анкетања - Извештај о тренутној ситуацији	- Локална самоуправа - ЦСР - Одељење за урбанизам - Ромске НВО	Радна група за имплементацију ЈАП-а	Општина/ донатори 100.000,00

2.Адаптација и санација постојећих објеката	2.1. Адаптација стамбених јединица кроз једнократна давања	- Куповина грађевинског материјала или опреме угроженим ромским породицама (према процени степена угрожености и квалитета објекта у ком се живи	-Број угрожених породица - Количина подељеног материјала и опреме	-Одељење за урбанизам - Ромске НВО	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Континуирано Општина/ донатори 800.000,00
3.Интеграција становника насеља у окружење у Општини Сента	3.1. Заједничке акције ромског и неромског становништва	-Организовање заједничких акција ромског и неромског становништва	-Број успешних заједничких акција	-Локална самоуправа - Месне заједнице - Ромске невладине организације	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП Општина/ донатори 500.000,00
	3.2.Обезбедити средства за учешће/суфинансирање код међународних и домаћих донатора/фондова	-Организовање пројеката куповине стамбених објеката/кућа за ромске породице које живе у нехуманим условима или кућама које су ризичне за живот због дотрајалости	-Број реализованих пројеката - Број купљених кућа / објеката - Број збринутих ромских породица	-Локална самоуправа -Координатор за ромска питања - Ромске невладине организације	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП Општина/ донатори 1.000.000,00

3. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАПОШЉАВАЊА РОМА

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок/ извори финансирања
1. Унапређивање предузетништва код Рома и Ромкиња спровођењем субвенција кроз програме за самозапошљавање и ново запошљавање	1.1. Информисање незапослених Рома о могућностима и условима за започињање сопственог посла кроз организацију едукативно-информативних трибина	1.1 Организовати 2 инфо састанака годишње	-Број информисаних Рома. -Број Рома којима су одобрена средства	-НСЗ -Невладине организације	Радна група за имплементацију ЛАП-а	новембар/јун 2018 /2019 Општина/ донатори 100 000,00
	1.2. Едукација и пословна оријентација Рома за самозапошљавање, као и обука за израду бизнис плана.	1.2 Организовати обуке у сарадњи са НСЗ				
2. Подстицаји и подршка послодавцима за отварање и опремање радних места намењених запошљавању Рома и Ромкиња	2.1. Стимулација послодаваца за запошљавање Рома и Ромкиња кроз субвенције	2.1 Обезбедити стимулацију послодавцима кроз јавне конкурсе	-Број послодаваца који су се јавили на конкурс -Број новозапослених Рома и Ромкиња.	-НСЗ -Локални савет за запошљавање	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Континуиран о током имплементације ЛАП-а Општина/ донатори 500 000,00

3.Повећање запошљивости Рома и Ромкиња	3.1. Реализација мотивационог семинара намењеног незапосленим лицима ромске националности.	3.1. Организовање додатних стручних оспособљавања на основу дефицитарних занимања.	Број информисаних лица ромске националности. Реализован семинар.	- Локална самоуправа - НСЗ	Радна група	Општина/ донатори 800.000,00
	3.2. Креирање посебних програма обука намењених Ромима и Ромкињама на основу дефицитарних занимања и заинтересованости	3.2. Мотивисање и информисање Рома и Ромкиња о постојећим програмима НСЗ	Број Рома и Ромкиња укључених у програме.	- Невладине организације		
	3.3. Информисање незапослених Рома и Ромкиња за активно тражење кроз сајмове запошљавања.	3.3. Израда програма обука и спровођење истих	Креиран програм обука. Број укључених Рома и Ромкиња у активно тражење посла.		Радна група	
4.Организовање и укључивање незапослених Рома и Ромкиња у програме јавних радова	4.1.Годишњим локалним акционим плановима предвидети програм јавних радова за незапослену ромску популацију	4.1.Мотивисање Рома и Помкиња за обезбеђење здраве животне средине и сређених услова становања у ромским насељима	Број незапослених Рома у Ромкиња у програм јавних радова	-Локална самоуправа - НСЗ - Невладине организације		Општина/ донатори годишње 500.000,00

4. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗДРАВЉА РОМА

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок / извори финансирања
1. Утврђивање здравственог стања ромске популације на територији општине Сента.	1.1. Унапређење базе података и ажурирање података о здравственом стању ромске националности	- Организовање ангажовања анкетара и израду анкете за примену, вршење анкета и обрада података.	- Израђена база података о здравственом стању припадника ромске националности у општини - Извршено анкетање - Извештај о тренутној ситуацији	- Дом здравља - Анкетна радна група	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током реализације ЛАП-а, континуирано 90.000,00
2. Повећање нивоа знања о значају лечења и значају превентивне контроле здравља укупне ромске популације	2.1. Едукације о значају здравља, здравственој заштити и очувању здравља 2.2. Едукације о значају здравља, здравственој заштити и очувању здравља у предшколској установи	- Организовање едукативних семинара - Два пута годишње у вртићима реализовање радионица о здрављу	- Локална самоуправа да изради предлог и акциони план посета и достави Дому здравља - Број посета вртићима - Извештај - Израђен програм едукације	- Дом здравља - Невладине организације - Црвени крст	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током реализације, два пута годишње Општина/ донатори 250.000,00
3. Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију	3.1. Редовни обиласци свих ромских породица у свим насељима у општини Сента од стране здравствених радника	- Водити евиденцију о посетама ромским породицама - Укључивати у обиласке додатне здравствене раднике по потреби	- Број особа у евиденцији - Број посета ромским породицама - Извештај о њиховом раду	- Локална самоуправа - Министарство здравља - Дом Здравља	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП-а 200.000,00

3.2.Обезбеђивање средстава за једнократне новчане помоћи породицама са малом децом	- Организовање пакета помоћи (ургентно) за породицама са малом децом (пелене, храна за бебе и друге ствари неопходне за бебе и малу децу)	- Број пакета - Број породица које су добиле пакете	- Локална самоуправа - ЦСР - Дом здравља	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП. 200.000,00
3.3.Рад на терену и приближавање доступности здравствене заштите	- Организовање радионица за информисање и анимирање ромске заједнице да брину о свом здрављу - Штампане информативних материјала и дистрибуција у насељима у сарадњи са стручним службама Дома здравља	- Број одржаних радионица - Број учесника радионица - Број одштампаних информативних материјала - Број подељених информативних материјала	- Локална самоуправа - Дом здравља	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП. 300.000,00
3.4.Једнократна давања за куповину лекова	- Обезбедити могућност куповине лекова за Роме који нису у могућности себи да обезбеде потребне лекове, а који нису на бесплатној листи	- Број Рома/Ромкиња који су добили средства за куповину лека	- Локална самоуправа - Дом здравља -ЦСР	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП. 300.000,00

5. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Циљ	Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок/ извори финансирања
1. Унапређивање социјалног статуса Рома у Општини Сента	1.1. Креирање социјалне мапе Рома у Општини Сента	-израда упитника -формирање теренске радне групе од три члана -прикупљање података -прављење базе	Израђена социјална мапа	Радна група, НВО	Радна група за имплементацију у ЛАП-а	Континуирано Током 2018. године Општина/ донатори 200.000,00
2. Информисање о правима из социјалне заштите уз правну подршку да се права остваре	1.2. Информисање кроз, трибине, радионице итд.	- Организовање трибина, Интерактивних радионица	- обавештеност Рома о својим правима и обавезама	-Локална самоуправа -Месне заједнице - ЦСР - НВО	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Континуиран Општина/ донатори 100.000,00
	2.1. Правна подршка	Конкретна правна подршка за остваривање права пред надлежним институцијама	-Број предмета правне подршке	-ЦСР -НВО	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Континуирано Општина/ донатори 100.000,00
3. Смањење сиромаштва кроз локалне услуге социјалне заштите Општине Сента	3.1. Укључивање Рома у све постојеће социјалне услуге социјалне заштите	-Организовање доступности и коришћења свих локалних услуга социјалне заштите	-Број корисника локалних услуга Ромске националности	-Локална самоуправа - Месне заједнице - невладине организације	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП Општина/ донатори 2,000.000,00

6. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ

Мера	Задатак	Индикатор	Носилац активности	Мониторинг	Временски рок / извори финансирања
Обезбедити рад Радне групе за имплементацију ЛАП-а	- Организовање рада Радне групе за имплементацију ЛАП-а и одржавање састанака минимум 2 месечно и чешће по потреби	-Број чланова РГ -Број одржаних састанака	Радна група за имплементацију ЛАП-а Координатор за питања Рома	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП-а Општина/ донатори 150.000,00
Обезбедити едукације за чланове Радне групе	- Организовање 3 једнодневне едукације годишње (Теме: планирање детаљног плана за наредну годину, мониторинг и евалуација плана и извештавање)	-Број одржаних едукација -Број присутних чланова	Екстерни сарадници	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП-а Општина/ донатори 150.000,00
Омогућити реализацију културних и спортских догађаја важних за Роме у Општини Сента	- Организовање културних манифестација - - Организовање спортских догађаја	-Број одржаних манифестација -Број одржаних спортских догађаја - Број присутних на догађајима	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП Општина/ донатори 300.000,00
Реализовати конкурсе за ромске и неромске НВО за имплементацију ЛАП-а	- -Организовати конкурсе за избор НВО која ће реализовати активности из ЛАП-а	-Број реализованих конкурса	Радна група за имплементацију ЛАП-а Канцеларија ЛЕР	Радна група за имплементацију ЛАП-а	Током имплементације ЛАП Општина/ Донатори 300.000,00